

вання орієнтуючись не тільки на товарно-споживчу їх складову.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Маркетинг: підручник / А.О. Старостіна, Н.П. Гончарова, Є.В. Крикавський та ін.; за ред. А.О. Старостіної, – К: Знання, 2009. – 1070 с.
2. Карпенко Ю.М. Місце маркетингової стратегії у системі управління підприємством // Сіверянський літопис. – 2011. – № 2. – С. 133-135.
3. Ковальчук С.В., Петрицька О.С. Роль маркетингових досліджень у забезпеченні ефективної роботи підприємств легкої промисловості / С.В. Ковальчук, О.С. Петрицька // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2010. – № 1. – С. 42-51.
4. Бутенко Н.В. Маркетинг: Підручник. – К.: Атіка, 2006. – 300 с.
5. Дорошев В.И. Введение в теорию маркетинга: Учеб. пособие. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 285 с.
6. Балабанова Л.В., Митрохіна Ю.П. Управління збутовою політикою. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 240 с.
7. Примак Т.О. Стратегії позиціонування у теорії маркетингу / Т.О. Примак // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2012. – № 1. – С. 13-20.
8. Кендюхов О.В., Димитрова С.М. Маркетингова стратегія підприємства: бренд-підхід до визначення ефективності: Монографія / НАН України. Інститут економіки промисловості; ДонУЕП. – Донецьк: ДонУЕП, 2009. – С. 182.

УДК 330.341.1:631.14

Мазур А.Г.

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри аграрного менеджменту
Вінницького національного аграрного університету*

Гонтарук Я.В.

*асистент кафедри аграрного менеджменту
Вінницького національного аграрного університету*

ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ КРИЗОВИХ ЯВИЩ В ЕКОНОМІЦІ

Стаття присвячена дослідженню стану розвитку підприємств харчової промисловості Вінниччини в сучасних реаліях. Проведений аналіз фінансових результатів діяльності галузі та проведений порівняльний аналіз з середніми показниками по промисловості регіону. Запропоновані комплексні заходи по підвищенні ефективності функціонування підприємств галузі

Ключові слова: харчова промисловість, рентабельність, чистий прибуток, збиток, ефективність, реструктуризація.

Мазур А.Г., Гонтарук Я.В. ЭФФЕКТИВНОСТЬ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ ВИННИЦКОЙ ОБЛАСТИ В УСЛОВИЯХ КРИЗИСНЫХ ЯВЛЕНИЙ В ЭКОНОМИКЕ

Статья посвящена исследованию состояния развития предприятий пищевой промышленности Винницкой в современных реалиях. Проведенный анализ финансовых результатов деятельности в отрасли и сравнительный анализ со средними показателями по промышленности региона. Предложенные комплексные мероприятия по повышению эффективности функционирования предприятий отрасли

Ключевые слова: пищевая промышленность, рентабельность, чистая прибыль, убыток, эффективность.

Mazur A.H., Gontaruk Y.V. PERFORMANCE FOOD ENTERPRISES VUNNYTSA REGION UNDER ECONOMIC CRISIS

The article investigates the situation of food industry Vinnitsa region in today's realities. The analysis of financial performance in the sector and comparative analysis of the average for the industry in the region. The proposed comprehensive measures to improve the efficiency of the industry.

Keywords: food industry, profitability, net profit, loss, effectiveness.

Постановка проблеми. Ефективне функціонування підприємств харчової промисловості є запорукою зростання економіки Вінницької області. Дослідження та розробка заходів та пропозицій по удосконаленню діяльності галузі є одним з першочергових завдань як економічної науки так і держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми ефективності функціонування підприємств харчової промисловості розглядалися в працях вчених економістів: О.А. Сарапіною дослідженні проблеми фінансової реструктуризації [1]; В.Ю. Нестеренком висвітленні методи оцінювання економічних ризиків [2]; В.П. Мартиненком досліджено функції санації промислових підприємств [3]; проблеми стратегічного планування на цукрових заводах проаналізовані В.В. Шевченко [4]. Проте проблеми підвищення ефективності діяльності підприємств харчової промисловості саме у Вінницькій області в умовах кризи потребують поглиблених досліджень.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати дослідження, яке полягає в дослідженні основних фінансових показників діяльності харчової промисловості Вінницької області та структури підприємств галузі за фінансовими результатами. Пропонується комплекс заходів по виведенню з кризи збиткових фірм галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вінницька область є однією з найпотужніших в аграрному секторі економіки держави. Проте слід зауважити що в умовах кризових явищ в економіці, харчова промисловість регіону перебуває порівняно з іншими галузями в досить непоганому стані. Про це свідчать фінансові результати підприємств галузі. Фінансовий результат галузі протягом досліджуваного періоду має тенденцію до зростання, яка випереджає темпи зростання як промисловості області в цілому так і переробної – зокрема (табл. 1). Слід зазначити що незважаючи на позитивне сальдо в галузі близько

третини підприємств є збитковими, хоча цей показник має тенденцію до спаду.

Позитивним є і зростання чистого прибутку підприємств галузі в динамічному періоді чому сприяло як зростання обсягів виробництва так і зменшення кількості збиткових виробників харчової продукції (табл. 2).

Виходячи з аналізу чистого прибутку по промисловості Вінницької області можна констатувати що саме харчова промисловість є найбільш ефективно функціуючою. Частка збиткових підприємств є найнижчою серед інших галузей промисловості. Певним чином це спричинене і зовнішніми чинниками такими як зростання цін на агропродовольство на світових ринках, відкриття ринків ЄС тощо.

Незважаючи на значні рівні прибутку рентабельність операційної діяльності підприємств харчової

промисловості Вінницької області є нижчою ніж середня по промислових організаціях (табл. 3).

Аналогічною ситуація є і з рентабельністю усієї діяльності підприємств даної галузі економіки (табл. 4). Рівень рентабельності протягом досліджуваного періоду є нижчим від середнього рівня по промисловості майже в 1,5-2 рази і становить 0,4-1,6%.

Низький рівень рентабельності можна пояснити високою часткою збиткових підприємств, застарілістю технологій, неефективним керівництвом на державних підприємствах галузі.

Також слід зазначити що останніми роками спостерігається зниження індексів у харчовому комплексі області порівняно з загальним показником по промисловості (табл. 5).

Можна констатувати що харчова промисловість області перебуває порівняно не в поганому стані проте, потребує заходів по фінансовому оздоровленні га-

Таблиця 1
Фінансові результати до оподаткування підприємств промисловості, Вінницької області (тис. грн.)

	Фінансовий результат (сальдо)	Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали збиток	
		у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат	у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат
Промисловість					
2010	250181,5	52,9	728940,6	47,1	478759,1
2011	279519,0	57,7	746642,6	42,3	467123,6
2012	383492,1	57,7	892391,8	42,3	508899,7
2013	742872,3	61,0	1172551,2	39,0	429678,9
Переробна промисловість					
2010	394620,7	54,7	613654,3	45,3	219033,6
2011	229060,8	58,5	626789,2	41,5	397728,4
2012	287873,9	59,4	715515,5	40,6	427641,6
2013	554189,7	63,1	860726,0	36,9	306536,3
у тому числі					
виробництво харчових продуктів					
2010	182226,3	62,4	315626,2	37,6	133399,9
2011	-6739,5	55,4	304942,7	44,6	311682,2
2012	138126,6	66,5	430368,5	33,5	292241,9
2013	286137,0	67,2	487259,2	32,8	201122,2

Таблиця 2
Чистий прибуток (збиток) підприємств промисловості Вінницької області, (тис. грн.)

	Фінансовий результат (сальдо)	Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали збиток	
		у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат	у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат
Промисловість					
2010	54990,6	51,7	544669,6	48,3	489679,0
2011	41750,4	56,1	569397,1	43,9	527646,7
2012	163670,2	56,4	708236,7	43,6	544566,5
2013	523155,1	59,9	959240,5	40,1	436085,4
Переробна промисловість					
2010	238246,2	53,6	464077,8	46,4	225831,6
2011	69941,7	57,0	488016,4	43,0	418074,7
2012	123276,8	58,1	559825,8	41,9	436549,0
2013	388534,1	62,1	700769,7	37,9	312235,6
у тому числі					
виробництво харчових продуктів					
2010	89969,5	61,2	228200,0	38,8	138230,5
2011	-97789,1	53,8	231921,4	46,2	329710,5
2012	43521,3	64,1	340177,6	35,9	296656,3
2013	196011,2	66,1	400384,7	33,9	204373,5

лузі. Одним з інструментів може стати фінансова реструктуризація.

Так на думку О.А. Сарапіної дослідження сутності реструктуризації, її напрямів і видів дає підстави виокремити такі характерні ознаки цього фінансового інструмента стратегічного управління:

- реструктуризація повинна бути спрямована на створення підприємством доданої вартості;
- може проводитись як на підприємствах, що перебувають у скрутному фінансовому становищі (тобто виступати інструментом фінансового оздоровлення), так і на успішно діючих підприємствах, які мають великий потенціал зростання;
- може бути спрямована на вдосконалення внутрішньогосподарських

Фінансово-економічних відносин та на адаптацію діяльності підприємства до зовнішнього середовища (оптимізація відносин із зовнішніми стейкхолдерами);

- включає комплекс заходів із оновлення й поліпшення різних параметрів економічного стану та сфер діяльності компанії (виробництва, організаційної структури й управління, активів, пасивів) [1, с. 247].

Також доцільним було б концентрувати залученні фінансові інвестиції насамперед в оновлення технологій виробництва та диверсифікацію з акцентуванням на альтернативну енергетику. Потенціал харчової промисловості в цій сфері досить значний (виробництво біогазу з відходів спиртової промисловості, цукрових заводів тощо).

Оскільки потенціал до власного інвестування в галузь є обмеженими за рахунок низької рентабельності потрібно залучати зовнішніх інвесторів.

Так у загальній частці інвестицій в економіку області вкладення у власний капітал підприємств галу-

зі становили в 2012 році 637 млн дол., або 25,9% від загальних в економіку регіону (табл. 6).

Проте для даного обсягу інвестицій недостатньо для розвитку галузі тому потрібно стимулювати інвестиційну діяльність насамперед на рівні держави.

Пріоритетними напрямками роботи в покращенні інвестування харчової промисловості області мають бути:

- залучення в економіку області іноземних інвестицій шляхом постійного моніторингу пропозицій з боку інвесторів, налагодження контактів з міжнародними фінансовими інституціями та міжнародними організаціями;
- супровід конкретних інвестиційних проектів та надання всебічної допомоги в їх реалізації;
- здійснення заходів з поглиблення діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування області щодо практичної реалізації Програми європейської і євроатлантичної інтеграції України;
- налагодження міжнародного співробітництва регіонів та територіальних громад області з зарубіжними країнами в рамках міжрегіонального і прикордонного співробітництва в сфері зовнішньої торгівлі.
- сприяння активізації зовнішньоекономічних зв'язків підприємств, установ і організацій, розташованих на території області, та їх виходу в умови кризи на зовнішній ринок.

Однією з найбільш проблемних галузей харчової промисловості є цукрова. Основною проблемою якої є застарілість виробництва та недостатнє забезпеченість сировиною. Окрім залучення інвестицій та проведення комплексу заходів по комплексній реструктуризації доцільно застосовувати методи антикризового управління.

Таблиця 3
Рентабельність операційної діяльності підприємств промисловості Вінниччини, (відсотків)

	Рівень рентабельності (збитковості)			
	2010	2011	2012	2013
Промисловість	3,1	2,7	3,5	4,8
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	1,2	1,8	-0,7	5,1
Переробна промисловість	4,4	3,1	3,9	4,8
у тому числі				
виробництво харчових продуктів	3,9	1,7	3,3	3,7

Таблиця 4
Рентабельність усієї діяльності промисловості Вінницької області, (відсотків)

	Рівень рентабельності (збитковості)			
	2010	2011	2012	2013
Промисловість	0,3	0,2	0,8	2,5
Переробна промисловість	1,4	0,4	0,8	2,2
у тому числі				
виробництво харчових продуктів	0,7	-0,8	0,4	1,6

Таблиця 5
Індекси промислової продукції за видами економічної діяльності, (відсотків до попереднього року)

	2000	2005	2006	2008	2009	2010	2011	2012
Промисловість	113,4	113,1	106,0	99,3	83,6	106,5	100,0	107,1
Добувна промисловість	71,4	113,3	118,8	98,0	62,5	128,4	111,0	104,3
Переробна промисловість	117,5	114,0	105,4	99,7	81,6	107,3	102,3	98,1
виробництво харчових продуктів	124,8	118,7	105,6	97,6	92,0	103,7	100,6	101,7

Таблиця 6
Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) в області за видами економічної діяльності в 2012 році

	Капітал на 31.12.2012, тис. дол. США	Частка у загальному обсязі інвестицій, відсотків
Усього	245358,0	100,0
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	22993,8	9,4
Промисловість	139273,5	56,8
добувна промисловість	9852,9	4,0
переробна промисловість	128550,9	52,4
виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	63645,6	25,9

Прикладом втілення принципів антикризового планування на практиці є діяльність ТОВ «Продовольча компанія «Зоря Поділля». Це підприємство вертикально інтегрованої агропромислової холдингу поєднує багатоплановий процес виробництва та переробки цукрової сировини, завдяки чому виникають більші фінансові, технічні можливості та вищий рівень технології виробництва.

Саме антикризове управління цукровими заводами на мікроекономічному рівні допоможе забезпечити здійснення успішної фінансової діяльності та не допущення банкрутства. Ефективне ж антикризове регулювання та планування на макро- та мезорівні зумовить підтримку всієї галузі харчової промисловості. Подальші розробки необхідно зорієнтувати на дослідження механізму реалізації антикризових заходів для цукрових заводів на основі заздалегідь розроблених антикризових планів.

Доцільним також слід вважати проведення санаційних заходів на підприємствах харчової галузі.

До функцій санації також належить організаційно-правова функція, яка спрямована на заходи щодо зміни організаційно-правового статусу, які здійснюються зовнішні стосовно суб'єкта господарювання інститути. Вона може бути спрямована й на реструктуризацію чисельності персоналу та на усунення дублюючих повноважень персоналу, що дозволяє прискорити процес передачі управлінської інформації з метою оптимізації виробничого процесу. Це особливо важливо для містотвірних підприємств, кількість яких досить значна. Вона дозволяє визначити керівництву підприємства, в якому підрозділі надлишкова чисельність робітників, а в якому – дефіцитна, установити їх взаємозамінність і розподілити трудові ресурси відповідно до прийнятої виробничої програми або ж дати розпорядження відділу кадрів на пошук і підбір необхідного персоналу. Велике значення при проведенні санації має технічна функція, яка передбачає здійснення заходів, що спрямовані на покращення структури та якості основних виробничих фондів суб'єктів господарювання за рахунок його внутрішніх резервів. Це стає можливим тільки після ремонту виробничого обладнання або збільшення коефіцієнта корисної дії за рахунок заміни деталей чи механізмів верстатів на нові. Ці зміни значно дешевші від заміни всього парку обладнання, а ефект від їх упровадження може бути вагомим для виробництва [3, с. 89].

Заходи по санації підприємств харчової промисловості повинні забезпечувати максимально економічну та технологічну продуктивність, зменшуючи виробничий цикл, а також прями витрати на виробництво продукції.

Відповідно завдання підвищення конкурентоспроможності продукції, що випускається, зниження витрат її виробництва, збільшення продажів продукції ринках збуту не можуть бути вирішені поза контекстом технічної функції санації.

Зауважимо що ефективність фінансової діяльності підприємств галузі значним чином залежить від ризиків які в сучасних реаліях досить важко прогнозувати.

Так на думку В.Ю. Нестеренко. в найбільш складних для прогнозування випадках в якості методу оцінки ризику використовується метод Монте-Карло, який базується на використанні імітаційних моделей, що дозволяють створити велику кількість сценаріїв, які співпадають з закладеними обмеженнями на вихідні змінні. При цьому в якості очікуваного інтегрального ефекту проекту розглядаються

ймовірнісні величини показників ефективності – зазвичай чистого дисконтованого доходу, а також інтегральний ефект при і-тому прогностованій імітаційній моделі. Метод Монте-Карло найбільш повно відображає всю гаму невизначеностей, з якою може зустрітися реальний проект або підприємство, але в той же час через задані обмеження використовує всю інформацію, що є в розпорядженні аналітика. Ще однією перевагою даного методу є можливість отримання інтервальних, а не дискретних характеристик ефективності проекту або управлінського рішення. Необхідно також враховувати, що точність результатів великим чином визначається тим, наскільки гарна й точно створена прогнозна модель [2, с. 13].

В умовах постійних змін у середовищі будь-яке підприємство повинне орієнтуватися на можливі ризики при своїй діяльності, тому сучасні економіко-математичні методи прогнозування мають застосовуватися в усіх сферах діяльності.

Виходячи з проведених досліджень можемо дійти висновку що для покращення ефективності діяльності харчової промисловості Вінниччини потрібен цілий комплекс заходів починаючи від організаційних змін закінчуючи застосування математичних моделей прогнозування ризиків.

Висновки з проведеного дослідження. З наведеного вище можна зробити наступні висновки:

1. переробні підприємства АПК є провідними галузями в промисловості області
2. харчова промисловість має позитивні фінансові результати, проте вони є порівняно нижчими ніж середній рівень по промисловості в цілому;
3. інвестиції в виробництво продуктів харчування становить більше 1/4 загального обсягу залучених іноземних інвестицій в основний капітал;
4. основними проблемами функціонування є неефективне управління спиртовими заводами, застарілість технологій, брак фінансових інвестицій та відсутність сучасних систем прогнозування ризиків.

Отже, для удосконалення діяльності підприємств харчової промисловості нами пропонується:

- проведення широкого комплексу заходів по організаційній реструктуризації підприємств (починаючи від освоєння нових технологій аж до виробництва з відходів від виробництва альтернативних джерел енергії)
- проведення комплексу санаційних заходів на підприємствах переробних галузей АПК які є збитковими;
- застосування державними органами заходів по стимулюванню залучення іноземних інвестицій на підприємства харчової промисловості;
- практикувати застосування в діяльності підприємств широкий спектр математичних методів прогнозування кризових явищ.

Комплекс даних заходів дасть можливість покращити фінансові показники підприємств харчової промисловості, знизити частку збиткових підприємств, залучити валютні надходження в область, збільшити обсяги виробництва продукції та підвищити показник валового регіонального продукту.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Сарапіна О.А. Сутність та місце фінансової реструктуризації в управлінні розвитком підприємств харчової промисловості / О.А. Сарапіна // Наукові праці полтавської державної аграрної академії. Економічні науки. – 2011. – № 2. – Т. 2. – С. 246-252.
2. Дослідження методів оцінювання економічного ризику в діяльності підприємства / В.Ю. Нестеренко // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. – 2012. – № 1. – С. 13-15.

3. Мартиненко, В.П. Функції санації промислових підприємств / В.П. Мартиненко // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону: наук. зб. / Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника. – Івано-Франківськ, 2011. – Вип. 7(2), Екон. науки. – С. 87-91.
http://library.kpi.kharkov.ua/Vestnik/2010_6/stati/Shevchenko.pdf.
4. Довбня С.Б. Методические основы и направления реструктуризации предприятий в промышленности: [моногр.] // С.Б. Довбня. – Д.: Наука и образование, 2002. – С. 41.
5. Канчавели А.Д. Стратегическое управление организационно-экономической устойчивостью фирмы / А.Д. Канчавели, А.А. Колобов, И.Н. Омельченко. – М.: МГТУ им. Баумана, 2001. – С. 421.
6. Ковалев А.И. Управление реструктуризацией предприятия / А.И. Ковалев. – К.: АВРИО, 2006. – С. 14.
7. Picot G. Handbuch Mergers&Acquisition. – Stuttgart: Schaeffer-Poeschel Verlag, 2002. – S. 274.
8. Масалаб Р.М. Роль держави у боротьбі з рейдерством / Р.М. Масалаб, Почтаренко А.В. // Економічні проблеми і перспективи стабілізації економіки України: Сб. науч. тр. – Донецьк, 2007. – С. 40-41.
9. Weber J. Einführung in das Controlling. 9. Auflage. – Stuttgart: Schaeffer-Poeschel Verlag, 2002. – S. 191.
10. Rappaport R.A. Risk and the Human Environment // Rappaport R.A. / The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science. 1997. – С. 159-160.

УДК 631.1(346.1)

Мазур А.Г.

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри аграрного менеджменту
Вінницького національного аграрного університету*

Дмитрик О.В.

*асистент кафедри аграрного менеджменту
Вінницького національного аграрного університету*

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ГОСПОДАРСТВ НАСЕЛЕННЯ В СУЧАСНОМУ АГРАРНОМУ ВИРОБНИЦТВІ ТА РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Стаття присвячена дослідженню стану розвитку домогосподарств населення як специфічної форми агропромислового виробництва. Наголошується, що крім власної забезпечення продовольчою продукцією домогосподарства виконують і ряд соціальних функцій, а тому потребують системної державної підтримки.

Ключові слова: домогосподарства населення, сільський розвиток, сільські території, інтеграція, диверсифікація, інфраструктура, функції.

Мазур А.Г., Дмитрик О.В. РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ ДОМОХОЗЯЙСТВ НАСЕЛЕНИЯ В СОВРЕМЕННОМ АГРАРНОМ ПРОИЗВОДСТВЕ И РАЗВИТИЕ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ

Статья посвящена исследованию состояния развития домохозяйств населения как специфической формы агропромышленного производства. Отмечается, что кроме собственного обеспечения продовольственной продукцией домохозяйства выполняют и ряд социальных функций, а потому нуждаются в системной государственной поддержке.

Ключевые слова: домохозяйства населения, сельское развитие, сельские территории, интеграция, диверсификация, инфраструктура, функции.

Mazur A.G., Dmytryk O.V. THE ROLE AND IMPORTANCE OF HOUSEHOLD POPULATION IN MODERN AGRICULTURAL PRODUCTION AND THE DEVELOPMENT OF RURAL TERRITORIES

The article investigates the status of the household population as a specific form of agricultural production. States than their own food production and household perform a number of social functions, and therefore require a system of state support.

Keywords: household population, rural development, rural development, integration, diversification, infrastructure functions.

Постановка проблеми. Господарствами населення у вітчизняній аграрно-економічній науці і господарській практиці називають категорію виробників сільськогосподарської продукції, представлену домогосподарствами, що здійснюють сільськогосподарську діяльність з метою самозабезпечення продуктами харчування та товарного виробництва. Крім вагомому внеску у виробництво сільськогосподарської продукції, господарства населення виконують також важливі суспільні функції: самозайнятості громадян, економічної бази розвитку сільських територій, соціальної бази відтворення селянства тощо. Попре відзначене, погляди вітчизняних вчених і спеціалістів щодо майбутнього господарств населення суттєво різняться: від підтримки їх розвитку – до безперспективності функціонування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематиці домогосподарств населення у вітчизняній аграрній науці присвячені численні публікації відо-

мих вчених, таких як: В.М. Гейнець, О.М. Бородіна, О.А. Гуроров, В.С. Дієсперов, М.Й. Малік, В.Я. Месель-Веселяк, І.В. Прокопа та інших. Серед зарубіжних дослідників слід згадати Р. Беннетта, А. МакКюша, Н. Кука, Дж. Хотона, У. Рора, С. Юргена, які розглядають проблеми менеджменту з точки зору діяльності малих форм господарювання.

Постановка завдання. Здійснити оцінку доцільності і ефективності господарювання домогосподарств населення в контексті перспективної моделі розвитку аграрної економіки.

Методи дослідження. Для дослідження поставленої мети застосовувались такі теоретичні та емпіричні методи наукового пізнання: монографічний, діалектичний, узагальнення та порівняння, структурного аналізу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Серед форм господарювання в АПК господарства населення виокремлюються поперед усе тим, що продукція,